

NOTA INFORMATIVĂ
la proiectul Legii privind selecția și evaluarea
performanțelor judecătorilor

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului
<i>Proiectul de Lege privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor</i> a fost elaborat de Ministerul Justiției. La baza versiunii inițiale a proiectului de lege a stat Conceptul privind consolidarea mecanismului de selecție și de evaluare a performanțelor judecătorilor, care a fost consultat public în lunile decembrie 2022 și ianuarie 2023, iar versiunea finală a acestuia a fost plasată pe pagina web oficială a Ministerului Justiției¹.
2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite.
Selecția și evaluarea judecătorilor constituie elemente cheie pentru asigurarea unui sistem judiciar independent și profesionist. De la adoptarea Legii privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor la 5 iulie 2012 a trecut mai mult de un deceniu, timp în care au fost identificate mai multe carențe. Deși, în anul 2018 au fost operate o serie de modificări în cadrul normativ, care au contribuit la o îmbunătățire a proceselor, totuși rezultatele au fost modeste. Organizarea concursurilor pentru selecția și promovarea judecătorilor au loc, de regulă, de două ori pe an. Modalitatea dată de organizare a concursurilor permite candidaților la funcția de judecător să aibă o mare previzibilitate în oportunitățile de carieră, dar și să economisească resursele și timpul Consiliului Superior al Magistraturii (în continuare – CSM). Cu toate acestea, autorii studiilor ce au avut drept scop monitorizarea activității CSM² și a organelor din subordinea acestuia au demonstrat că progresele au fost nesemnificative. Au fost identificate influențe negative din interiorul și exteriorul sistemului judecătoresc, carențe în modul în care au fost selectați unii candidați la funcția de judecător, inclusiv, în promovarea judecătorilor de la o judecătorie la alta, precum și transferul acestora, inclusiv alegerea judecătorilor într-o funcție administrativă din cadrul instanțelor judecătorești. Subliniem că nu toate problemele identificate în acest domeniu pot fi soluționate prin efectuarea modificărilor în actele legislative. Or, multe aspecte care sunt problematice derivă din modul în care CSM interpretează și aplică legea, precum și din prevederile regulamentelor aprobate de CSM. Referitor la problemele depistate, prezentăm următoarele date statistice: • În perioada ianuarie-octombrie 2020, Colegiul de selecție a activat în

¹ Link: https://justice.gov.md/sites/default/files/document/5._concept_colegii_pt_aprobare.aprobat.pdf

² Lista studiilor invocate poate fi vizualizată *infra*.

componență numerică de 6 membri (din 7 prevăzuți de lege). În luna octombrie 2020 mandatele membrilor Colegiului de selecție din rândul judecătorilor au expirat. Respectiv, la finele lunii octombrie, Colegiul de selecție a devenit nefuncțional, atestându-se un blocaj instituțional³. Actualmente, în acest colegiu sunt doar 2 membri, mandatul cărora va expira la data de 25 septembrie 2025.

- În perioada ianuarie-octombrie 2020, Colegiul de evaluare a activat în componență numerică de 6 membri (din 7 prevăzuți de lege), iar în perioada noiembrie-decembrie 2020 au exercitat funcția de membru al Colegiului doar 3 membri, fapt ce a condus la imposibilitatea convocării ședințelor Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor din lipsă de cvorum⁴. Actualmente, în acest colegiu este un singur membru, mandatul căruia va expira la data de 16 aprilie 2023.

- După cum a fost menționat supra, numirile și promovările selective în cadrul sistemului judiciar sunt o problemă evidențiată în mai multe rapoarte ale ONG-urilor internaționale și locale, problemă care s-a agravat în special în ultimii ani⁵.

În 2012-2016, au fost adoptate mai multe modificări legislative pentru a asigura numirile și promovările bazate pe merite. Cu regret, practica care a urmat de atunci a arătat că problemele variază de la criterii de evaluare necorespunzătoare, la concursuri organizate cu un singur candidat și până la ignoranța spiritului legii în evaluarea integrității.

Subliniem că necesitatea elaborării și promovării prezentului proiect de lege rezultă din următoarele **documente de politici**:

- *Planul de acțiuni pentru implementarea măsurilor propuse de către Comisia Europeană în avizul său privind cererea de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană (măsura nr. 1.1, acțiunea 3)*, aprobat de Comisia Națională pentru Integrare Europeană, la 4 august 2022: „Elaborarea conceptului de modificare a unor acte legislative pentru îmbunătățirea capacității și reformarea comisiilor de selecție și evaluare a performanțelor judecătorilor din cadrul Consiliului Superior al Magistraturii”;

- *Planul de acțiuni al Guvernului pentru anul 2023*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 90/2023 (acțiunea nr. 8.18)*: „Modificarea cadrului normativ în vederea consolidării colegiilor de selecție și evaluare a performanțelor judecătorilor”;

- *Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022–2025*, aprobată prin *Legea nr. 211/2021 (acțiunea nr. 1.1.4 lit. c))*: „Modificarea cadrului legal în vederea consolidării colegiilor de selecție și evaluare a performanțelor judecătorilor”.

³ Informație preluată din Raportul privind activitatea Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, ianuarie-octombrie 2020, link: https://www.csm.md/files/RAPOARTE/2020/Raport_CE_2020.pdf

⁴ Informație preluată din Raportul privind activitatea Colegiului pentru selecție și cariera judecătorilor, ianuarie-octombrie 2020, link: <https://www.csm.md/files/RAPOARTE/2020/RaportCS2020.pdf>

⁵ A se vedea Raportul „Ruperea cercului vicios: Regândirea cadrului instituțional anticorupție în Republica Moldova”, disponibil în limbile română și engleză, la linkul: <https://ccia.md/reports/ruperea-cercului-vicios/>

În procesul de elaborare a proiectului de lege, **în calitate de suport informativ au fost utilizate următoarele studii:**

- „Cartea Albă a Justiției: Recomandări pentru o justiție independentă și integră”⁶, autori: Institutul pentru Politici și Reforme Europene și Grupul de experți în domeniul justiției, august 2021;
- Studiul „Volumul excesiv de muncă: cum afectează independența și integritatea judecătorilor”⁷, autori: Fundația Friedrich Elbert, septembrie 2021;
- Documentul de politici: „Resetarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor – lecții învățate și (noi) provocări”⁸, autor: Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Ilie CHIRTOACĂ, mai 2020;
- Studiul „Integritatea judiciară – problema cheie în reformarea justiției”⁹, autori: Fundația Friedrich Elbert, decembrie 2020;
- Documentul analitic: „Selecția și promovarea judecătorilor în Republica Moldova, iunie 2017 – decembrie 2018”¹⁰, autor: Centrul de Resurse Juridice din Moldova, Ilie CHIRTOACĂ, Victoria VIRSCHI, decembrie 2019.

Finalitățile urmărite de promovarea prezentului proiect de lege sunt următoarele:

- îmbunătățirea mecanismului de evaluare și selecție a judecătorilor, inclusiv prin comasarea Colegiului de selecție cu Colegiul de evaluare;
- capacitatea colegiului nou creat cu pârgă și instrumente de lucru suplimentare, pentru ca să devină cu adevărat eficient și mult mai incisiv în procesul de selectare și evaluare a subiecților;
- revizuirea criteriilor și procedurii de selecție a candidaților la funcția de judecător și a celor de evaluare a judecătorilor;
- sporirea clarității și preciziei criteriilor de selecție și a celor de evaluare;
- asigurarea aprecierii obiective și echidistante a candidaților la funcția de judecător sau, după caz, a judecătorilor în funcție;
- prelungirea mandatului Comisiei de evaluare, create în baza Legii nr. 26/2022.

Subliniem că următorul pas în procesul pre-vetting va fi evaluarea candidaților la funcțiile vacante din colegiile CSM. Acest exercițiu este extrem de necesar în condițiile în care colegiile CSM vor prelua mandatul Comisiei de evaluare pentru realizarea mecanismului de evaluare internă a subiecților ce nu se vor regăsi în

⁶ „Cartea Albă a Justiției: Recomandări pentru o justiție independentă și integră”, link: http://ipre.md/wp-content/uploads/2021/08/Cartea-Alba-a-Justitiei_FINAL_26_08_2021_RO-1.pdf

⁷ Studiul „Volumul excesiv de muncă: cum afectează independența și integritatea judecătorilor”, link: https://voxjust.md/feed/doc_file-0-1632914140.pdf

⁸ Documentul de politici: „Resetarea sistemului de selecție și promovare a judecătorilor – lecții învățate și (noi) provocări”, link: <https://crjm.org/wp-content/uploads/2020/05/Resetare-sistem-selecție-si-promovare-2013-2019.pdf>

⁹ Studiul „Integritatea judiciară – problema cheie în reformarea justiției”, link: https://voxjust.md/feed/doc_file-0-1613644401.pdf

¹⁰ Documentul analitic: „Selecția și promovarea judecătorilor în Republica Moldova, iunie 2017 – decembrie 2018” link: https://crjm.org/wp-content/uploads/2019/12/2019-12-09_Promovarea-judecatorilor.pdf

primele faze ale procesului de evaluare externă („full vetting”), inclusiv cei care vor solicita promovarea în funcții de conducere sau instanțe superioare.

În context, comasarea colegiilor CSM (Colegiul de selecție și Colegiul de evaluare) ar fi soluția optimă pentru accelerarea procesului de evaluare a candidaților pentru calitatea de membri într-un singur colegiu, organizarea unui singur concurs și pentru formarea acestuia într-un termen cât mai scurt posibil încât să fie unul funcțional.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Actualmente, aspectele de bază referitoare la selecția și evaluarea judecătorilor sunt reglementate în Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor.

Remarcăm că pentru comasarea Colegiului pentru selecția și cariera judecătorilor (în continuare – Colegiul de selecție) cu Colegiul de evaluare a performanțelor judecătorilor (în continuare – Colegiul de evaluare) este necesară efectuarea multor modificări de ordin tehnic. De asemenea, proiectul vine cu unele modificări conceptuale. Astfel, toate acestea însumate reclamă modificarea a mai mult de 60% din Legea nr. 154/2012.

Din considerentele expuse, s-a optat pentru adoptarea unei noi Legi privind selecția, evaluarea performanțelor și cariera judecătorilor și abrogarea Legii nr. 154/2012.

În cele ce urmează, vor fi expuse în mod detaliat aspectele noi ale prezentului proiect de lege.

A. Comasarea Colegiului de selecție cu Colegiul de evaluare

Colegiul de selecție și Colegiul de evaluare a judecătorilor au multe similitudini: componența, durata mandatului, modul de reducere a volumului de lucru pentru membrii judecători, modalitatea de alegere a membrilor supleanți, organizarea ședințelor, adoptarea și contestarea hotărârilor, modalitatea de asigurare a activității ș.a.

Diferența de bază între acestea constă în competențe. **Colegiul de selecție** are competențe în domeniul selecției candidaților la funcția de judecător, promovării judecătorilor la instanțele judecătorești superioare, numirii în funcția de președinte sau vicepreședinte de instanță, transferul judecătorului la o instanță de același nivel sau la una inferioară. **Colegiul de evaluare** are competențe în domeniul evaluării performanțelor judecătorilor.

Reieșind din cele expuse, se propune comasarea acestora într-un singur colegiu – **Colegiul de evaluare și selecție a judecătorilor** (în continuare – CSEJ), care va îmbina competențele colegiilor menționate supra. Remarcăm că crearea unui colegiu unic de selecție și evaluare a judecătorilor a fost recomandată și în

Studiul „Integritatea judiciară – problema cheie în reformarea justiției”.

Colegiul nou creat va avea în componența sa 9 membri, dintre care 3 reprezentanți ai societății civile și 6 judecători. Colegiul va fi condus de un președinte ales din rândul membrilor săi.

Menționăm că pînă în luna iulie 2022, fiecare din colegiile vizate era format din cîte 7 membri: 4 judecători de la instanțele judecătorești de toate nivelurile și 3 reprezentanți ai societății civile. Odată cu intrarea în vigoare a *Legii nr. 246/2022 pentru modificarea unor acte normative*, componența acestora a fost redusă la cîte 5 membri fiecare (3 judecători și 2 reprezentanți ai societății civile). Actualmente, în Colegiul de selecție sunt numiți doar 2 membri din 5, mandatul acestora urmînd să expire în luna septembrie 2025, iar în Colegiul de evaluare este numit doar un membru, mandatul căruia va expira în luna aprilie 2023.

Astfel, numărul propus de 9 membri pentru CSEJ nu va depăși numărul actual stabilit de lege pentru cele două colegii vizate (10 membri în total). Pentru a evita paritatea voturilor în procesul de adoptare a deciziilor, numărul impar de membri este o soluție optimă.

La stabilirea numărului propus de membri s-a ținut cont nu doar de componența numerică a Colegiului de selecție și a Colegiului de evaluare pe parcursul ultimilor ani, dar și de volumul de lucru al acestora.

În cele ce urmează, prezentăm succint informația referitoare la volumul de lucru al Colegiului de evaluare¹¹ și volumul de lucru al Colegiului de selecție¹². Informația a fost preluată din rapoartele de activitate ale colegiilor respective pentru anul 2020, care au fost publicate pe pagina web a CSM. Din considerentul că pe parcursul anilor 2021 și 2022 ambele colegii nu au fost funcționale, pentru anii respectivi nu este făcut public nici un raport de activitate al acestora.

- **Volumul de muncă al Colegiului de evaluare:**

În perioada ianuarie – octombrie 2020 Colegiul de evaluare s-a convocat în 8 ședințe (avînd în componența sa doar 6 membri din 7), în cadrul cărora a evaluat în mod ordinar și extraordinar, performanțele a 146 judecători și 5 președinți/vicepreședinți ai instanțelor judecătorești, adoptînd în total 151 de hotărâri (privind evaluarea periodică și cea extraordinară).

Menționăm că, urmare a intrării în vigoare a *Legii nr. 47/2022 pentru modificarea art. 13 din Legea nr. 154/2012 privind selecția, evaluarea și cariera judecătorilor*, în legătură cu excluderea termenului inițial de 5 ani de numire în funcție a judecătorului, a fost abrogat temeiul corespunzător de efectuare a evaluării extraordinare a judecătorilor. În consecință, volumul de lucru al viitorului CSEJ va fi redus în mod corespunzător.

- **Volumul de muncă al Colegiului de selecție:**

În perioada ianuarie-octombrie 2020, Colegiul de selecție a activat în

¹¹ Raportul privind activitatea Colegiului de evaluare a performanțelor judecătorilor, ianuarie-octombrie 2020, link: https://www.csm.md/files/RAPOARTE/2020/Raport_CE_2020.pdf

¹² Raportul privind activitatea Colegiului pentru selecție și cariera judecătorilor, ianuarie-octombrie 2020, link: <https://www.csm.md/files/RAPOARTE/2020/RaportCS2020.pdf>

componentă numerică de 6 membri. În perioada de referință Colegiul de selecție s-a întrunit în 9 ședințe, fiind adoptate 122 de hotărâri.

Informația detaliată despre volumul de muncă a celor două colegii poate fi vizualizată în Conceptul privind consolidarea mecanismului de selecție și de evaluare a performanțelor judecătorilor¹³, precum și în rapoartele anuale de activitate ale acestora.

B. Membrii colegiului (CSEJ)

Actualmente, *Legea nr. 154/2012* conține o prevedere generală privind reducerea volumului de lucru pentru membrii-judecători din cele două colegii (art. 3 alin. (3)). Modalitatea de reducere a volumului de lucru se aprobă prin hotărâre a CSM. Reieșind din volumul de lucru estimativ al viitorului CSEJ, precum și din intenția de a spori calitatea prestației viitorilor membri, se propune reglementarea prin lege a nivelului minim de 50% de reducere a volumului de muncă a membrilor judecători.

În context, considerăm oportun de a reexamina și modalitatea de remunerare a membrilor CSEJ, pentru a fi corespunzătoare cu sarcinile atribuite și volumul de lucru. Astfel, se propune majorarea de la 2 la 4 a numărului minim de ședințe lunare pentru care se achită indemnizația de membru. Totodată, se impune precizarea că colegiul ar putea să se întrunească în mai multe ședințe dacă situația o va impune, însă remunerarea va fi calculată în limita a 4 ședințe/lună.

Membrii-judecători ai celor două colegii, în virtutea faptului că sunt judecători, trebuie să corespundă exigențelor expres stabilite în *Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului*. Având în vedere impactul hotărârilor viitorului colegiu asupra carierei judecătorilor din instanțele de toate nivelurile, se propune instituirea unei condiții suplimentare pentru accederea în funcția de membru al colegiului respectiv – experiența de muncă de cel puțin 2 ani. Menționăm că o condiție similară este stabilită pentru accederea în funcția de membru al CSM. Pentru membrii non-judecători, vechimea în muncă va fi de 5 ani.

Pentru membrii care sunt selectați din rîndul societății civile, actualmente legea stabilește următoarele criterii: reputație ireproșabilă; statut bun în societate; să nu fie deputat în Parlament; să nu desfășoare activitate de întreprinzător.

Se impune reglementarea mai detaliată a criteriilor de selectare a candidaților la funcția de membru al CSEJ, astfel încât să nu fie desemnată în calitate de membru, persoana care a fost membru al unui partid politic în ultimii 5 ani, care nu are studii în domeniul dreptului sau o vechime minimă de muncă în domeniul juridic. Deci, se propune reglementarea într-un articol distinct a condițiilor de accedere la funcția de membru în CSEJ.

Pentru a evita potențialele blocaje ale activității noului CSEJ este necesar de

¹³ Conceptul poate fi accesat la linkul:

https://justice.gov.md/sites/default/files/document/5._concept_colegii_pt_aprobare.aprobat.pdf

a reglementa expres modalitatea de prelungire a activității membrului Colegiului a cărui mandat a expirat până la alegerea/numirea membrului nou. Subliniem că instituția „supleanților” s-a arătat în practică drept una ineficientă, mai ales în cazul în care și membrul de bază și cel supleant demisionează. În context, se propune ca membrul al cărui mandat a expirat să asigure interimatul funcției până la alegerea/numirea membrului nou. În această perioadă instituțiile vor asigura organizarea procesului de numire/selectare a noului membru al CSEJ.

C. Procesul de evaluare a judecătorilor

Dat fiind faptul că procesul de selecție și evaluare presupune respectarea anumitor principii, suplimentar, se propune reglementarea acestora într-un articol distinct.

În vederea evitării subiectivismului și a posibilelor discriminări, răfuiei sau favorizări, din lista subiecților care au dreptul de a iniția evaluarea performanțelor judecătorilor urmează a fi exclus președintele instanței.

De asemenea, se propune a reglementa expres dreptul CSM de a iniția evaluarea performanțelor președintelui/vicepreședintelui instanței în cazul în care aceștia dau dovadă de neprofesionalism. Or, actualmente CSM poate iniția evaluarea extraordinară a performanțelor doar în privința judecătorului, nu și în privința președintelui/vicepreședintelui de instanță.

Legea nr. 154/2012 prevede că evaluarea extraordinară se efectuează o dată la 3 ani. Reieșind din propunerile recepționate de la reprezentanții sistemului judecătoresc, conform cărora acest termen este unul prea restrâns, se propune stabilirea unei periodicități de 5 ani.

Cu titlu de informare, menționăm că în Germania, în majoritatea statelor federale, evaluarea judecătorilor are loc la un interval de 4 sau de 5 ani. În Italia, evaluarea are loc o dată la 4 ani.

Considerăm necesar de a reduce temeiurile ce determină realizarea evaluării extraordinare, astfel încât acest tip de evaluare să nu se efectueze în cazul transferului judecătorului la o instanță de același nivel sau la una inferioară. Practica a demonstrat că în majoritatea cazurilor transferul judecătorilor este solicitat în virtutea unor circumstanțe personale (de exemplu: mutarea cu traiul în altă localitate, conflicte în colectiv ș.a.). Evaluarea extraordinară a judecătorilor în baza acestui temei este inoportună și a fost frecvent utilizată pentru a crea impedimente în cariera judecătorilor vizați. Acceptarea sau nu a cererii de transfer trebuie să fie făcută în funcție de existența funcțiilor vacante în sistem și de repartizarea rațională a resurselor umane între instanțe și să nu fie dependentă de rezultatul evaluării extraordinare.

În același timp, proiectul de lege oferă soluții pentru situația în care mai mulți judecători ar fi interesați de transferul în aceeași instanță judecătorească, dacă numărul funcțiilor vacante este limitat. Astfel, evaluarea performanțelor se va efectua doar în cazul în care mai mulți judecători solicită transferul în aceeași funcție vacantă și numai dacă judecătorul vizat nu are nici o evaluare ordinară în

ultimii doi ani. În cazul în care o asemenea evaluare va exista, se va ține cont de rezultatele acesteia, fără a efectua o evaluare nouă.

D. Criteriile de evaluare

Potrivit prevederilor actuale din *Legea nr. 154/2012*, în regulamentele CSM sunt reglementate:

- criteriile și procedura de selecție a candidaților la funcția de judecător, precum și cele de promovare și transfer a judecătorilor¹⁴;
- criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor¹⁵.

În vederea asigurării previzibilității, sporirii clarității și preciziei criteriilor, se propune reglementarea acestora prin lege.

Chiar dacă actualmente există două colegii distincte, care au în atribuții selecția și evaluarea, totuși, criteriile examinate de acestea se suprapun, iar Regulamentul CSM cu privire la criteriile de selecție, promovare și transferare a judecătorilor, pe lângă criteriile de selecție, prevede și un șir de „condiții de selecție”, în care este inclusă și „susținerea evaluării performanțelor”.

Reieșind din faptul că va fi creat un singur colegiu, în cazul judecătorilor în funcție este inoportună evaluarea separată a performanțelor și evaluarea separată a criteriilor de selecție a acestora. Considerăm necesar de a renunța la structurarea complexă a criteriilor așa cum sunt reglementate actualmente de CSM. Astfel, se propune structurarea criteriilor după cum urmează:

1. criterii de selecție a candidaților la funcția de judecător (art. 3 din proiect);
2. criterii și indicatori de evaluare ordinară a performanțelor judecătorilor (art. 7 din proiect);
3. criteriile de evaluare extraordinară a performanțelor judecătorilor, președinților și vicepreședinților instanțelor judecătorești (art. 9 din proiect).

Referitor la procesul de selecție a candidaților la funcția de judecător, subliniem că s-a renunțat la practica actuală, conform căreia CSM acorda propriul punctaj pentru candidați, care constituia 20% din media de concurs (art. 2 alin. (1)¹ din *Legea nr. 154/2012*). În contextul obținerii de către Republica Moldova a statutului de stat-candidat, criteriile de selecție a candidaților la funcția de judecător au fost completate cu „cunoașterea uneia din limbile oficiale ale Consiliului European”.

Proiectul prevede expres faptul că media de concurs pentru numirea în funcție a candidaților la funcție de judecător va fi constituită în proporție de cel puțin 50% din rezultatul examenului de absolvire la INJ și de cel mult 50% din punctajul acordat de CSEJ. Această regulă nouă va contribui la excluderea subiectivismului

¹⁴ Regulamentul CSM cu privire la criteriile de selecție, promovare și transferare a judecătorilor, link: https://www.csm.md/files/Acte_normative/Legislatia/Interne/2018/Regulament_criterii_selectie_2018.pdf

¹⁵ Regulamentul CSM cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor, link: https://www.csm.md/files/Acte_normative/Legislatia/Interne/2018/Regulament_criterii_evaluare_modificat.pdf

în procesul de selecție a candidaților.

Art. 123 alin. (1) din Constituție prevede că CSM își exercită atribuțiile în mod direct sau prin intermediul organelor sale specializate. Drept urmare, selecția propriu-zisă a candidaților la funcția de judecător va fi efectuată de CSEJ, iar CSM va avea rol de validare a rezultatelor și de examinare a contestațiilor.

Cazurile în care se va efectua evaluarea extraordinară a judecătorilor sunt expres stabilite în proiectul de lege. De asemenea, sunt reglementate și criteriile ce vor fi aplicabile acestui tip de evaluare. Astfel, pentru situațiile în care se evaluează extraordinar activitatea în calitate de judecător, se vor lua în considerare criteriile stabilite pentru evaluarea ordinară. În cazul în care se va evalua un președinte/vicepreședinte al instanței judecătorești sau un candidat la asemenea funcție, se vor lua în considerație atât criteriile de la evaluarea ordinară a judecătorilor, cât criteriile suplimentare pentru aprecierea aptitudinilor manageriale ale persoanei.

În context, se propune structurarea criteriilor de evaluare ordinară/extraordinară pe categorii, cu stabilirea indicatorilor pentru fiecare criteriu, după cum urmează:

- competența profesională;
- competența organizatorică;
- integritatea profesională.

Subliniem că s-a renunțat la menținerea în procesul de evaluare a performanțelor judecătorilor a indicatorului „desfășurarea activității didactice și științifice, deținerea unui grad științific, efectuarea cercetărilor, analizelor tematice, participarea la elaborarea proiectelor de acte normative, a comentariilor asupra actelor normative, în calitate de expert sau consultant în grupurile de lucru naționale sau internaționale”. Decizia dată a fost determinată de faptul că judecătorilor din țară, din cauza amplasării neuniforme a instituțiilor de învățământ, nu li se asigură condiții egale de acces la acestea. De exemplu, un judecător care activează în mun. Chișinău, are posibilitatea de a desfășura activitate didactică și științifică în mai multe instituții superioare de învățământ, iar un judecător care activează în or. Briceni nu are asemenea posibilitate. Același raționament este aplicabil și „participării la elaborarea proiectelor de acte normative”. Or, această activitate este posibilă pentru cei din mun. Chișinău și, practic imposibilă pentru cei din or. Ștefan-Vodă.

De asemenea, s-a renunțat la indicatorul „vechimea în muncă”. Vechimea în muncă nu este un indicator determinant și obiectiv în aprecierea profesionalismului, or, aceasta reprezintă o perioadă de timp, care curge indiferent de voință, de străduința și de profesionalismul judecătorului.

Un alt indicator care nu se mai regăsește este „punctualitatea”, din cauza că din punct de vedere practic este imposibil de a monitoriza zilnic acest aspect.

Lista indicatorilor a fost completată cu „rata medie a numărului de ședințe per tip de dosar, inclusiv numărul ședințelor întrerupte”. Acest criteriu va constitui

un stimul pentru judecători de a evita întreruperile nejustificate a ședințelor de judecată care duc la tergiversarea intenționată a proceselor de judecată.

În contextul acestei reforme, se propune CSM să elaboreze o metodologie clară de organizare a interviurilor cu candidații la funcția de judecător în scopul evaluării obiective a acestora.

Referitor la criteriul „Integritatea profesională”, menționăm că au fost reexaminați indicatorii actuali (a se vedea Regulamentul CSM), fiind concretizată lista abaterilor disciplinare care au tangență cu încălcarea aspectelor de integritate. De asemenea, a fost prevăzut un indicator nou „neimplicarea în activități politice”. Precizăm că desfășurarea unei astfel de activități constituie o interdicție pentru judecători (art. 8 din Legea nr. 544/1995). Pentru a îmbunătăți procesul de depistare a unei astfel de încălcări pe parcursul carierei judecătorilor, s-a considerat oportun de a urma exemplul României, unde este reglementat un indicator similar pentru acest criteriu.¹⁶

De asemenea, prin regulament aprobat de CSM se vor reglementa: lista documentelor confirmative pentru aprecierea fiecărui criteriu, metodologia procedura și durata evaluării performanțelor judecătorilor, punctajul corespunzător fiecărui calificativ.

În calitate de instrumente de lucru suplimentare, se propune crearea în cadrul Secretariatului CSM a unei subdiviziuni distincte, ce va ține lucrările de secretariat pentru CSEJ. Or, actualmente în acest proces sunt implicați foarte puțini angajați din Secretariatul CSM. Considerăm că crearea unei subdiviziuni va spori randamentul activității CSEJ.

Reieșind din faptul că deja a fost anunțat concursul pentru ocuparea funcțiilor vacante din cele două colegii care își vor înceta activitatea la data intrării în vigoare a proiectului de lege, se propune stabilirea unui termen de 5 zile pentru persoanele care au aplicat la concursurile respective de a confirma disponibilitate de a participa la concursul ce va fi anunțat pentru funcțiile din CSEJ. Pentru evitarea posibilelor divergențe, se propune confirmarea respectivă să fie efectuată în formă scrisă, adică fie pe suport de hârtie, fie prin e-mail.

De asemenea, menționăm că în contextul mecanismului de evaluare externă, ce conține trei faze de evaluare a integrității (pre-vetting, evaluarea integrității judecătorilor și candidaților la funcția de judecător al Curții Supreme de Justiție, vettingul judecătorilor și procurorilor) ca exercițiu unic, aplicat o singură dată, se planifică ca CSEJ să efectueze în viitor evaluarea judecătorilor care nu vor fi supuși evaluării externe. Astfel, CSEJ urmează a fi împuternicit să evalueze judecătorii respectivi conform criteriilor de integritate etică și financiară. În context, la etapa promovării proiectului legii privind evaluarea externă a judecătorilor și procurorilor va fi ajustat și cadrul normativ conex pentru a face posibilă evaluarea de către CSEJ.

¹⁶ A se vedea Art. 3 alin. (2) lit. b) din Anexa nr. 1 la Legea României nr. 303/2022 privind statutul judecătorilor și procurorilor, link: <https://lege5.ro/Gratuit/gezdsobygy2tq/legea-nr-303-2022-privind-statutul-judecatorilor-si-procurorilor>

4. Fundamentarea economico-financiară

- **Remunerarea membrilor CSEJ**

Pentru implementarea proiectului vor fi necesare resurse financiare în mărime de **2 105,4 mii lei/an**, necesare pentru achitarea indemnizațiilor lunare pentru cei 9 membri ai CSEJ. Precizăm că pentru remunerarea membrilor actualelor colegii de evaluare și de selecție a judecătorilor, în bugetul CSM pentru anul 2023 a fost prevăzută **suma de 1 169,8 mii lei**.

Activitatea noului colegiu comasat, potrivit noilor reguli ar putea demara începând cu a doua jumătate a anului. Respectiv, membrii CSEJ urmează a fi remunerați pentru jumătate de an (6 luni din anul 2023, maxim 4 ședințe în fiecare lună), după cum urmează:

$$2\,105,4 \text{ mii lei/an} : 2 = 1\,052,7 \text{ mii lei/jumătate de an}$$

În condițiile în care colegiile sunt nefuncționale, suma alocată pentru 12 luni din anul 2023 nu a fost încă valorificată (la fel cum nu a fost valorificată nici suma alocată pentru anul 2022), astfel, aceasta va fi suficientă pentru remunerarea membrilor noului colegiu pentru lunile rămase din anul 2023.

- **Asigurarea bazei tehnico-materiale**

Proiectul propune menținerea practicii de asigurare a bazei tehnico-materiale de către CSM, cu diferența că odată cu adoptarea prezentului proiect de lege, CSM va face acest lucru nu pentru două colegii, ci pentru unul. În acest sens, art. 21 alin. (3) din proiectul de lege prevede expres sarcina respectivă a CSM.

Subliniem că în bugetul CSM pentru anul 2023 sumele respective au fost prevăzute, doar că nu au fost utilizate din cauza nefuncționării celor două colegii.

- **Lucrările de secretariat**

Actualmente, lucrările de secretariat pentru cele două colegii se efectuează de către angajații secretariatului CSM, desemnați aleatoriu de șeful secretariatului în baza art. 26 din Legea nr. 154/2012. Proiectul de lege propune constituirea în cadrul secretariatului CSM a unei subdiviziuni permanente, care va ține lucrările de secretariat ale CSEJ.

Precizăm că pentru realizarea acestui scop nu sunt necesare unități de personal suplimentare. Or, *de facto* doi angajați deja sunt desemnați în acest sens, iar alte unități de personal pot fi preluate din contul funcțiilor vacante din cadrul Secretariatului.

- **Prelungirea mandatului Comisiei de evaluare, creată în temeiul Legii nr. 26/2022**

Aspectul dat va necesita chelutieli suplimentare din perspectiva remunerării celor 3 membri naționali pe parcursul a 6 luni.

Actualmente indemnizația lunară a unui membru național al Comisiei de Evaluare constituie 63 910 lei. Suma necesară pentru achitarea indemnizației respective pentru 3 membri naționali pentru o perioadă de 6 luni va constitui:

$(63\,910 \text{ lei} * 3 \text{ membri}) * 6 \text{ luni} = 1\,150\,380 \text{ lei}.$

Cheltuielile necesare pentru achitarea indemnizațiilor menționate vor fi acoperite din contul mijloacelor financiare prevăzute în propunerile de buget pentru anul 2023 pentru procesul de evaluare extraordinară a judecătorilor.

Pentru descifrarea detaliată a calculelor, a se vedea Analiza de impact în procesul de fundamentare (se anexează).

5. Modul de incorporare a proiectului în sistemul actelor normative în vigoare

Avînd în vedere necesitatea stringentă de a demara cît mai rapid posibil activitatea CSEJ, este necesar ca prezentul proiect de lege să intre în vigoare la data publicării în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Concomitent cu intrarea în vigoare a noii legi, este necesar să intre în vigoare și modificările propuse pentru Legea nr. 26/2022, pentru a permite evaluarea integrității etice și financiare a candidaților pentru funcțiile vacante din colegiul nou-creat și pentru a nu supraîncărca Comisia de evaluare (de pre-vetting) cu examinarea dosarelor candidaților pentru funcțiile care erau vacante în colegiile ce se comasează.

În context, se propune prelungirea mandatului Comisiei de evaluare create prin Legea nr. 26/2022 pînă la data de 31 decembrie 2022, pentru a face posibilă finisarea evaluării candidaților la funcțiile de membru al CSEJ.

Pentru buna implementare a proiectului de lege va fi necesară modificarea următoarelor acte normative ce vizează sistemul judecătoresc:

- Legea nr. 514/1995 cu privire la organizarea judecătorească;
- Legea nr. 544/1995 cu privire la statutul judecătorului;
- Legea nr. 947/1996 cu privire la Consiliul Superior al Magistraturii.

Actele normative enumerate conțin referințe la Colegiile ce urmează a fi comasate. Modificarea acestora este necesară pentru aducerea în concordanță a cadrului normativ respectiv și pentru realizarea unei reforme eficiente. Astfel, proiectul de lege privind modificarea unor acte normative (ajustarea cadrului normativ conex) va fi prezentat Parlamentului în termen de 3 luni de la intrarea în vigoare a prezentei legi.

Suplimentar, va fi necesară ajustarea de către Consiliul Superior al Magistraturii a actelor sale interne, inclusiv:

- Regulamentul cu privire la criteriile de selecție, promovare și transferare a judecătorilor, aprobat prin Hotărîrea CSM nr. 613/29 din 20 decembrie 2018;
- Regulamentul cu privire la criteriile, indicatorii și procedura de evaluare a performanțelor judecătorilor, aprobat prin Hotărîrea CSM nr. 212/8 din 5 martie 2013.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional*, pe pagina web oficială a Ministerului Justiției

www.justice.gov.md, la directoriul *Transparența decizională*, a fost plasat **Anunțul privind inițierea procesului de elaborare** a proiectului Legii privind selecția și evaluarea performanțelor judecătorilor (în redacția inițială a unui proiect de modificare), care poate fi accesat la următorul link: <https://justice.gov.md/ro/content/anunt-privind-initierea-procesului-de-elaborare-proiectului-legii-privind-modificarea-unor-2>

Elaborarea proiectului de lege a fost precedată de **elaborarea Conceptului** privind consolidarea mecanismului de selecție și de evaluare a performanțelor judecătorilor. **Consultarea publică** a acestuia a avut loc în luna decembrie 2022, fiind urmată de o avizare suplimentară în luna ianuarie 2023.

Prin scrisoarea nr. 03/1637 din 23 februarie 2023 Analiza impactului de reglementare, însoțită de versiunea inițială a proiectului și de nota informativă, a fost transmisă pentru examinare Ministerului Finanțelor.

Ulterior înregistrării în ședința secretarilor generali de stat (nr. unic 164/MJ/2023), proiectul de lege a fost transmis spre avizare. **Ședința de consultare publică** a proiectului de lege a fost organizată la data de 13 martie 2023.

În procesul de avizare au prezentat propuneri: Consiliul Superior al Magistraturii, Curtea Supremă de Justiție, Curtea de Apel Bălți, Ministerul Finanțelor, Uniunea Avocaților din Republica Moldova, USAID, Centrul de Resurse Juridice din Moldova.

Au prezentat lipsă de propuneri și obiecții: Judecătoria Cahul, Judecătoria Comrat.

Alte părți interesate nu au prezentat avizele.

7. Constatările expertizei anticorupție

Întru respectarea dispozițiilor art. 34 alin. (1) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative* (în continuare – *Legea nr. 100/2017*), Cancelaria de Stat, prin scrisoarea nr. 18-69-2270 din 2 martie 2023, concomitent cu consultările publice, a remis proiectul actului normativ spre expertizare către Centrul Național Anticorupție.

În urma efectuării expertizei anticorupție, s-a constatat că:

- au fost respectate prevederile legale cu privire la transparența în procesul decizional;
- scopul declarat de către autor în nota informativă corespunde scopului real al proiectului;
- proiectul promovează interesul public privind crearea unui cadru normativ coerent care reglementează domeniul sistemului judecătoresc în ceea ce privește procedura de selecție a candidaților la funcția de judecător și evaluarea performanțelor judecătorilor;
- argumentele invocate de autor în nota informativă justifică necesitatea elaborării proiectului;
- în mare parte textul proiectului este expus într-un limbaj simplu, clar și concis.

Referitor la factorii de risc identificați de Centrul Național Anticorupție în unele prevederi ale proiectului de lege, menționăm că recomandările respective ale Centrului și comentariile Ministerului Justiției referitor la acestea, au fost incluse în *Sinteza recomandărilor Centrului Național Anticorupție*.

Ministru

/Semnat electronic/

Veronica MIHAILOV-MORARU